

ANALYSE FRA BØRNS VILKÅR OG EGMONT FONDEN • AUGUST 2021

Børns oplevelser med at vende tilbage til skolen

SAMMENFATNING

Årets skolestart bør fokusere på trivsel og fællesskaber

I disse dage vender skoleelever igen tilbage til klasseværelserne. Mange børn har glædet sig til at gense deres kammerater og lærere og til at få undervisning på skolen; ikke mindst set i lyset af et langt coronapræget skoleår i 2020/2021. Men der kan være børn, der ikke deler begejstringen over at skulle tilbage til skolen. Børns Vilkår har undersøgt 2.672 skolebørns syn på at vende tilbage til skolen efter genåbningen i maj og juni. Resultaterne peger på vigtigheden af et fortsat fokus på at styrke trivslen for alle elever ved indgangen til det nye skoleår.

Mange børn længtes i årets første måneder efter at komme tilbage til den fysiske undervisning på skolen efter en lang nedlukningsperiode med onlineundervisning og sparsom kontakt til kammerater og lærere. Det mærkede Børns Vilkår også på BørneTelefonen, hvor der under nedlukningen i starten af året var markant flere samtaler om ensomhed end normalt.

Fra februar måned kunne elever i 0.-4. klasse igen møde ind til undervisning på skolen. I marts var det afgangselevernes tur, mens de ældste elever i 5.-8. klasse måtte vente til april og maj. Glæden ved igen at måtte samles i klasserne har været stor hos mange børn, og for de fleste har det været en uproblematisk overgang at vende tilbage til skolen og de fysiske børnefællesskaber. Landets skoler og fagprofessionelle har ydet en særlig indsats for at have fokus på elevernes trivsel frem mod sommerferien; et arbejde som bl.a. regeringen har afsat 600 millioner til for at understøtte både et fagligt løft og et løft af elevtrivslen (UVM, februar 2021).

På trods af trivselsindsatserne er det ikke alle børn, der har haft en god oplevelse med at vende tilbage til klasseværelserne. Det viser Børns Vilkårs undersøgelse, der baserer sig på besvarelser fra 2.672 elever i 4. og 7. klasse i perioden 20. maj til 25. juni 2021. Eleverne har svaret på et spørgeskema om deres oplevelser med at vende tilbage til skolen efter genåbningen, deres generelle trivsel, lyst til at gå i skole og bekymringer. Alt sammen faktorer, vi ved, også spiller ind på, om børn udvikler bekymrende skolefravær.

Det viser undersøgelsen

- For 18 pct. af eleverne i 4. og 7. klasse har det været svært eller meget svært at vende tilbage til den fysiske undervisning på skolen efter nedlukningen. 66 pct. af eleverne har ikke haft problemer med at vende tilbage.
- Det er særligt piger i 7. klasse, der har oplevet, at det har været svært at vende tilbage efter nedlukningen.
- 6 ud af 10 elever angiver, at de har en eller flere bekymringer; en stor del af bekymringerne omhandler forhold i skolen. Mens elever i 7. klasse særligt er bekymrede for deres faglige niveau, så bekymrer børn i 4. klasse sig særligt om, hvorvidt de fortsat har gode venner, og om de bliver mobbet.
- 28 pct. af pigerne i 7. klasse har følt sig usikre på, om de stadig havde gode venner under nedlukningen. 21 pct. af eleverne i 7. klasse oplever, at klassens sammenhold er blevet dårligere under nedlukningen.
- Undersøgelsen peger på lærerne som vigtige for at sikre den gode tilbagevenden og trivsel hos eleverne. 3 ud af 4 elever i 7. klasse har oplevet, at deres lærere har sørget for at alle har det godt i klassen, efter de er vendt tilbage. 9 pct. mener ikke, at deres lærere i tilstrækkelig høj grad har sørget for, at klassefællesskabet er blev genetableret. Analysen finder en sammenhæng mellem lærernes trivselsindsats og elevernes glæde ved skolen og deres kammerater.
- Børn, der oplever ensomhed eller symptomer på mistrivsel, er en særligt udsat gruppe ift. at sikre en god trivsel og en god tilbagevenden til skolen. Signifikant flere elever med disse karakteristika har fundet det svært at vende tilbage efter nedlukningen i starten af året.

PARTNERSKAB MELLEM BØRNS VILKÅR OG EGMONT FONDEN

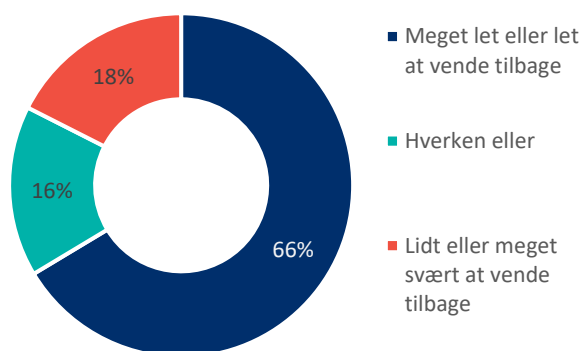
Børns Vilkår og Egmont Fonden indgik i 2019 et femårigt partnerskab med formålet at nedbringe børn og unges skolefravær. Skolegang er en grundsten i børn og unges udvikling, og skolefravær er et udtryk for mistrivsel, der har konsekvenser for et barn også på sigt. Partnerskabet skal hjælpe de børn, der har bekymrende skolefravær, deres forældre og fagpersonerne tæt på dem - for at nedbringe andelen med højt skolefravær i Danmark og skabe gode børneliv og læring i skolen. Som en del af partnerskabet bliver der løbende produceret analyser og rapporter, der bl.a. belyser børns trivsel i skolen.

For 1 ud af 5 elever har det været svært at vende tilbage til skolen

Børns Vilkårs undersøgelse peger på, at det for mange børn var en god oplevelse at vende tilbage til den fysiske undervisning på skolen efter en lang periode med hjemsendelse i årets første måneder. Men for ca. hver femte elev var det svært at vende tilbage til kammerater, lærere og undervisningen på skolen efter en lang periode derhjemme. Resultaterne kan være et pejlemærke for, hvilke børn, der efter en lang sommerferie væk fra skole og kammerater, kan opleve overgangen tilbage til skolen som særligt udfordrende, og hvor der derfor er behov for en målrettet trivselsindsats.

I Børns Vilkårs undersøgelse er 2.672 elever i 4. og 7. klasse blevet spurgt til deres oplevelse med at vende tilbage til den fysiske undervisning på skolen efter flere måneders hjemsendelse. Undersøgelsen er foretaget i perioden 20. maj til 25. juni, hvor stort set alle elever igen mødte fysisk frem på skolerne. For de fleste elever (66 pct.) har det været en positiv oplevelse. For næsten en ud af fem elever (18 pct.) har det været svært at vende tilbage.

Figur 1: Hver femte elev har oplevet, at det var svært at vende tilbage til skolen efter nedlukningen

Antal svar: 2.672

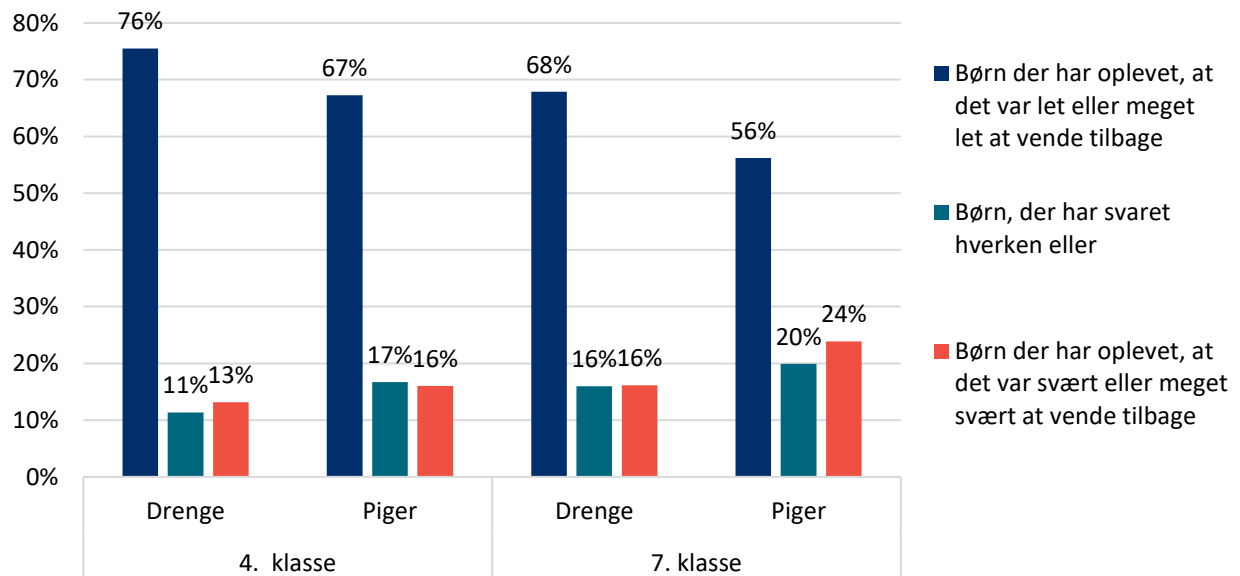
Eleverne har svaret på spørgsmålet: 'Hvor let eller svært har det været for dig at vende tilbage til at få undervisning nede på skolen, ligesom før corona?'. Elever, der har svaret 'ved ikke', eller som endnu ikke var mødt fysisk i skole, er frasorteret.

SÅDAN FORLØB GENÅBNINGEN AF LANDETS GRUNDSKOLER

- 8. februar: 0.-4. klasse kunne igen møde fysisk i skole
- 1. marts kunne afgangselever i Vest- og Nordjylland igen møde fysisk i skole
- 22. marts var alle afgangselever tilbage i skole med fysisk fremmøde
- 6.-20. april: 5.-8. klasse kunne møde fysisk i skole med 50 pct. fremmøde
- 6 maj: 100 pct. fremmøde for 5.-8. klasse

For kommuner og sogne med høj smitte har genåbningen været udskudt, ligesom skoler med smitte har været hjemsendt løbende. Samtidig har skoler på bl.a. Bornholm haft lempede restriktioner.

Analysen viser, at det særligt er piger i 7. klasse, der har haft svært ved at vende tilbage. 24 pct. af pigerne i 7. klasse har oplevet, at det var svært at vende tilbage mod 16 pct. af drengene.

Figur 2: Elevernes oplevelse med at vende tilbage til skole fordelt på køn og klassetrin

Antal svar: 2.409

Figuren viser et kryds mellem køn, klassetrin og elevernes oplevelse med at vende tilbage til skolen. Elever, der har svaret 'ved ikke', eller som endnu ikke var mødt fysisk i skole, er frasorteret. Det samme gælder elever, der har angivet andet på spørgsmålet om køn.

Årsager til, at børn i 4. og 7. klasse har oplevet det svært at vende tilbage til skolen

I undersøgelsen har vi bedt de børn, der har fundet det lidt eller meget svært at vende tilbage til den fysiske undervisning om at uddybe deres svar.¹ Analysen af de åbne svar peger på, at overgangen fra én hverdag derhjemme og til en anden på skolen er det, som flest angiver som årsagen til, at overgangen til fysisk fremmøde har været svær. Mange børn har haft svært ved at navigere i overgangen tilbage til skolelivet på grund af ændrede rutiner og en strammere struktur. Bekymringer om venskaber og sociale relationer er også et emne, som har bekymret mange. Børnenes fortællinger peger på, at den sociale muskel er ude af træning, og mange fortæller, at det har været overvældende igen at skulle være sammen med kammerater og lærere mange timer om dagen. En række børn har følt sig usikre på deres venskaber og placering i børnefællesskabet. Den sociale trivsel vækker mest bekymring hos de mindste elever, mens de ældste elever i højere grad er bekymrede for, om de lærer nok. Dette er problematikker, som igen kan blive aktuelle, når sommerferien slutter, og en ny skolehverdag begynder.

Overgangen fra en hverdag derhjemme til en anden på skolen

Den hyppigste årsag, som børnene angiver til, at det har været svært at vende tilbage til den fysiske undervisning efter en lang periode med hjemmeundervisning, er de nye rutiner og den ændrede struktur. Mange fortæller, at det er svært at skulle tidligere op for at nå morgenmad og transport. I nedlukningsperioden var rammerne anderledes, og mange børn har

haft en mere løs rutine i hjemmet med ændrede sovetider og rutiner for skolearbejde. Det gælder særligt for de ældste i 7. klasse, at de oplever vanskeligheder ved overgangen.

En pige i 7. klasse fortæller, hvad der har været svært ved overgangen: *"At vænne mig til én rutine og så skulle vænne sig til en anden"*. Og en dreng i 7. klasse siger: *"Da jeg har en masse dårlige vaner, som jeg skal have vendt. Jeg kommer fx lidt for sent i seng, som så resulterer i, at jeg er træt dagen efter. Også det med lige at skulle vænne sig til at få vendt op og ned på ens hverdag igen."*

Genetablering af venskaber og social stimuli

En del børn beskriver, at det har været svært at genskabe kontakten til klassekammerater efter de er kommet tilbage til fysisk undervisning. Dels er der en gruppe børn, der er usikre på deres sociale relationer, og om de fortsat har gode venner i skolen. Dels opleves det for flere børn som overvældende igen at skulle være sammen med mange mennesker efter lang tid derhjemme. Flere fortæller, at det trætter dem, at de skal genetablere deres sociale relationer, og mange føler sig usikre på deres plads i vennegruppen og i klassens fælleskab. For nogle børn fylder det også, hvad de andre i klassen tænker om dem efter at have været væk fra hinanden i lang tid. Det kan give utryghed ikke at vide, om vennerne stadig gider én.

En pige i 4. klasse fortæller, hvordan det var at vende tilbage efter nedlukningen: *"Jeg synes, det var meget svært og havde derfor svært ved at vende tilbage, også fordi jeg ikke havde set mine venner i så lang tid"*. Citatet fra pigen kan vidne om, at det kan være usikkert at skulle finde sammen igen efter en lang pause. En dreng fortæller, hvorfor han synes, det har været svært at vende tilbage efter den lange hjemsendelse: *"Fordi man er bange for man har mistet sine venner"*. En pige i 7. klasse fortæller, at hun er bange for, hvad de andre tænker om hende og siger: *"Det er bare akavet at skulle møde de andre igen, og jeg er bange for de fx syntes, jeg er blevet grimmere eller federe"*.

Faglig usikkerhed

For en del børn har den megen tiden hjemme også betydet, at deres faglige selvtillid har lidt et knæk. Særligt hos elever i 7. klasse ses en bekymring for, om de har lært nok; her har 63 pct. angivet, at de er bekymrede for deres læring. Tilsvarende er det 38 pct. af børnene i 4. klasse, der er bekymrede for deres faglige niveau.

En del fortæller, at de er kommet bagud fagligt som konsekvens af hjemsendelsen, og nogle oplever, at de, efter de er kommet tilbage til den fysiske skole, oplever langt højere krav, hvilket giver nogle af børnene en følelse af pres.

En pige i 7. klasse siger: *"Der er meget man skal huske, og man er meget bagud, så det er virkelig stressende"*. Følelsen af at være bagud fagligt kan vare længe efter et år med store udsving i undervisningens kvalitet. En pige i 4. klasse fortæller: *"Jeg synes ikke, jeg har lært noget i onlineundervisningen, og jeg føler mig dum"*.

Ensomhed og svækkede sociale relationer efter corona-år

Hjemsendelsen i årets første måneder har for mange børn og unge givet anledning til bekymringer om deres sociale relationer. Børns Vilkårs undersøgelse peger på, at en gruppe elever under nedlukningen har oplevet svækkede relationer til deres kammerater og til klassefællesskabet. Samtidig peger undersøgelsen på lærerne som betydningsfulde i at sikre elevernes trivsel og skoleglæde efter genåbningen. Erfaringerne fra undersøgelsen kan kaste lys over, hvad der kan øge og mindske trivslen hos skolebørn i forbindelse med opstarten efter sommerferien.

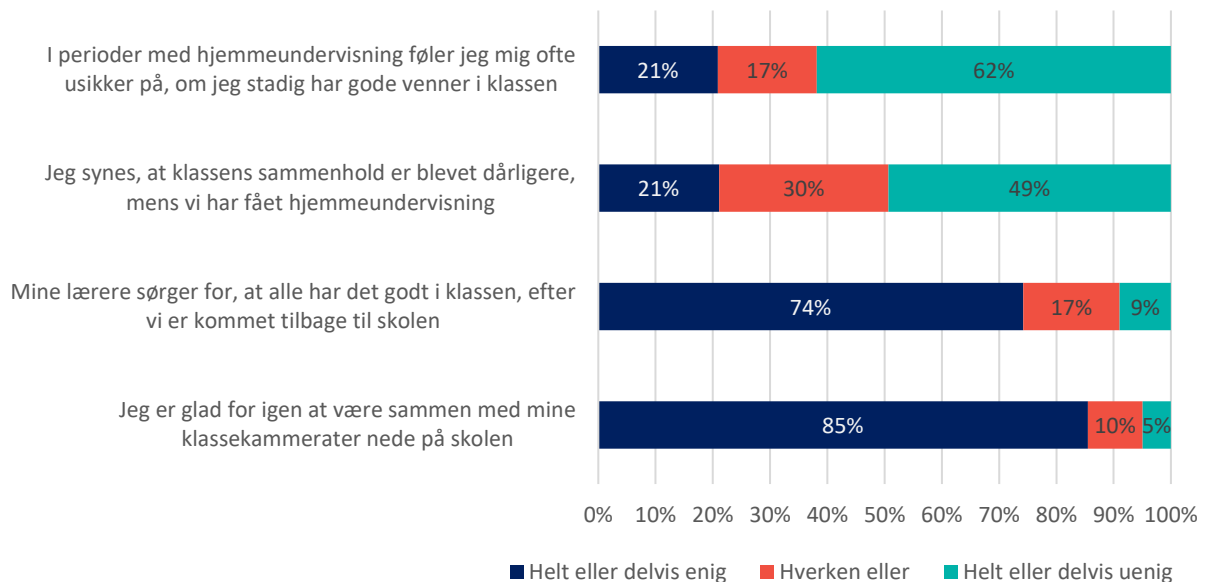
"Jeg synes ikke, jeg har nogle venner mere"

Dreng, 7. klasse efter hjemsendelsen

I forbindelse med skolernes genåbning har en del børn oplevet en usikkerhed ift. deres relationer til jævnaldrene. Mange børn og unge fortæller, at de har følt sig usikre på deres plads i børnefællesskabet, og de har bekymret sig om, hvorvidt deres relationer til kammerater i skolen var intakte. Flere fortæller også, at klassens sammenhold er blevet dårligere.

28 pct. af pigerne i 7. klasse har følt sig usikre på, om de stadig havde gode venner under nedlukningen

24 pct. af pigerne i 7. klasse oplever, at klassens sammenhold er blevet dårligere under nedlukningen

Figur 3: Syn på social trivsel i klassen under og efter nedlukningen blandt elever i 7. klasse

Antal svar: 1150; 1095, 1174, 1213

Spørgsmålene fremgår af figuren. Det er kun elever i 7. klasse, der har svaret på spørgsmålene. 'Ved ikke' svar er frasorteret.

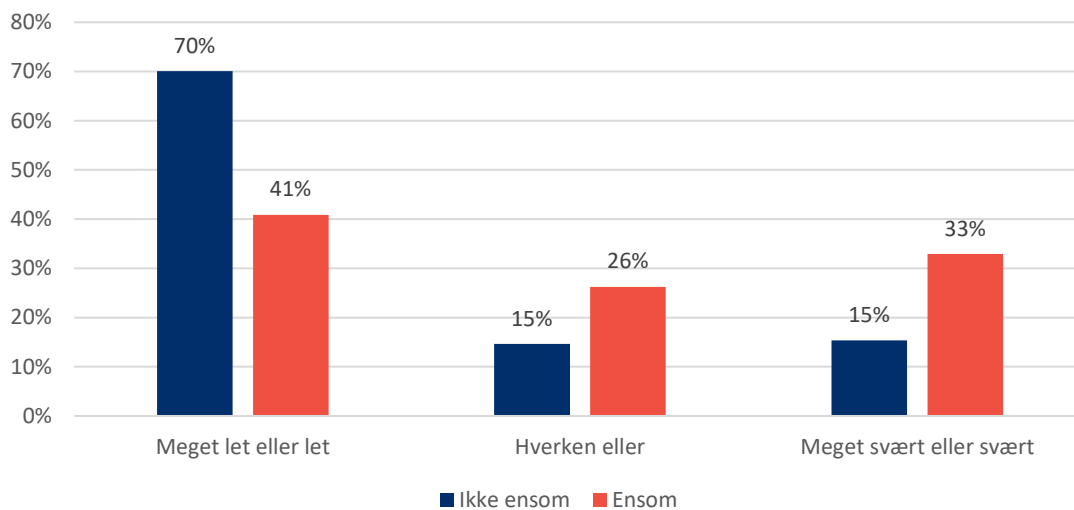
I undersøgelsen er eleverne i 7. klasse spurgt til, hvordan nedlukningsperioden har påvirket deres forhold til kammeraterne (figur 3). Hver femte elev (21 pct.) i 7. klasse angiver, at de i perioder med hjemmeundervisning har følt sig usikre på, om de stadig har gode venner i klassen. Usikkerheden er særligt stor blandt pigerne; 28 pct. af pigerne har følt sig usikre mod 13 pct. af drengene. Tilsvarende angiver hver femte (21 pct.), at de synes, at klassens sammenhold er blevet dårligere, mens de har modtaget hjemmeundervisning. Igen er oplevelsen størst blandt pigerne. 24 pct. af pigerne er enige i udsagnet mod 18 pct. af drengene.

I april måned begyndte eleverne i 7. klasse igen at modtage undervisning på skolen. Undersøgelsen peger på, at mange af børnene i 7. klasse har været glade for at gense deres kammerater (85 pct.). Et mindretal på 5 pct. har ikke oplevet gensynsglæde. Der er ingen forskel på drenge og pigers oplevelse med at gense kammerater.

For en gruppe børn og unge kan de svækkede relationer føre til en følelse af ensomhed. Under perioden med corona har en række studier dokumenteret, hvordan en stigende andel børn og unge har oplevet ensomhed.² Det samme har Børns Vilkår oplevet på BørneTelefonen, hvor ensomhed er et tema, der været i stigning henover 2020 og 2021. Børns Vilkårs undersøgelse blandt 2.672 elever finder en signifikant sammenhæng mellem ensomhed og børns oplevelse af at vende tilbage til skolen (figur 4). Således oplever dobbelt så mange børn, der føler sig ensomme, at det har været svært at vende tilbage til skolen (33 pct.), sammenlignet med børn, der ikke føler sig ensomme (15 pct.).

Når børn, der føler sig ensomme, oplever, at overgangen tilbage til skolen har været svær, kan det bl.a. handle om, at de har mistet tilknytningen til deres klasse under nedlukningen, og at de føler sig usikre på, om de har venskaber at vende tilbage til.

Figur 4: Sammenhængen mellem ensomhed og oplevelsen af at vende tilbage til skole

Antal svar: 2.407

Figuren viser et kryds mellem elever med og uden ensomhed og oplevelsen med at vende tilbage til skolen. Elever, der har svaret 'ved ikke', eller som endnu ikke var mødt fysisk i skole, er frasorteret. Til at måle ensomhed er anvendt måleredskabet T-ILS. Læs mere under afsnittet Metode.

Lærernes indsats for at sikre god trivsel gør en forskel

3 ud af 4 elever i 7. klasse vurderer, at deres lærere er lykkedes med at sikre, at alle har det godt i klassen efter genåbningen. 1 ud af 10 (9 pct.) mener dog ikke, deres lærere i tilstrækkelig høj grad har sørget for, at klassefællesskabet er blevet genetableret. Analysen finder en statistisk signifikant sammenhæng mellem elevernes glæde ved at gense deres kammerater, og hvorvidt lærerne har sikret, at alle elever i klassen har det godt. Således er 91 pct. af de elever, hvor lærerne har arbejdet med trivslen i klassen, glade for at gense deres kammerater. Det gælder færre elever (63 pct.), hvor lærerne ikke har sørget for en god trivsel.

Børn, der er i mistrivsel, kan have særligt svært ved at vende tilbage til skolen

Under perioden med corona har en række studier dokumenteret, at mistrivsel er blevet forstærket hos nogle børn og unge.³ Børns Vilkårs undersøgelse viser, at børn og unge, der er i mistrivsel, langt oftere angiver, at det har været svært at vende tilbage til skolen efter den lange pause.

I Børns Vilkårs undersøgelse har vi undersøgt, om eleverne har symptomer på mistrivsel. Og analysen viser, at der er en signifikant sammenhæng mellem mistrivsel og det at have svært ved at vende tilbage til skolen efter nedlukning.

Mistrivsel i form af symptomer som ondt i maven eller hovedet er tegn på, at et barn kan have det svært og har brug for hjælp. I undersøgelsen har børnene svaret på, om de oplever en række fysiske og psykiske symptomer på mistrivsel. I analysen findes en signifikant sammenhæng mellem ugentlige antal symptomer på mistrivsel, og hvordan barnet har oplevet det at vende tilbage til skolen efter nedlukningen i årets første måneder. Således angiver 47 pct. af gruppen, der har 5-8 symptomer om ugen, at det har været svært at vende tilbage. Til sammenligning er det 9 pct. blandt elever uden nogen form for ugentlig mistrivsel (figur 5). For de elever, som har 1-2 ugentlige symptomer på mistrivsel, har det for 17 pct. været svært at vende tilbage, hvilket gælder for 29 pct. blandt de elever, som har 3-4 former for mistrivsel ugentligt.

Analysen kan ikke påvise, om mistrivselssymptomerne er opstået i forbindelse med eller efter barnets tilbagevenden, eller om der er tale om børn, der har haft symptomerne i længere tid.

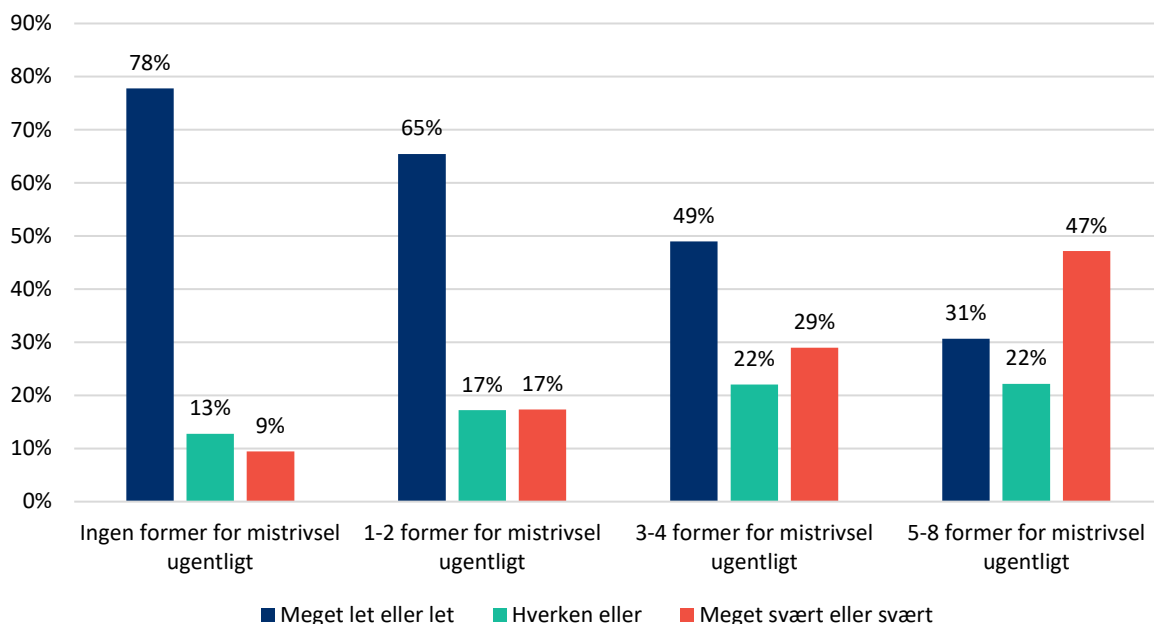
DE OTTE MISTRIVSELSINDIKATORER I UNDERSØGELSEN

Fysiske symptomer:

- Hovedpine
- Mavepine
- Ondt i ryggen
- Svimmel

Psykiske symptomer:

- Ked af det
- Irritabel/i dårligt humør
- Nervøs
- Svært ved at falde i søvn

Figur 5: Sammenhængen mellem mistrivsel og oplevelsen af at vende tilbage til skole

Antal svar: 2.407

Figuren viser et kryds mellem ugentlig mistrivsel og elevernes oplevelse med at vende tilbage til skolen. Elever, der har svaret 'ved ikke', eller som endnu ikke var mødt fysisk i skole, er frasorteret. Til at måle mistrivselssymptomer er anvendt 8 indikatorer (se boks) og læs mere under 'Metode'.

Metode

Analyserne i notatet er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, der er udsendt til skoler, der deltager i Børns Vilkår's Børnepanel. Generel information om Børns Vilkår's børnepaneler og metoder til børneinddragelse findes på bornsvilkar.dk/boernepaneler.

Om spørgeskemaundersøgelsen

I perioden 20. maj – 25 juni 2021 har 2.672 elever i 4. og 7. klasse besvaret et elektronisk spørgeskema udsendt af Børns Vilkår. De skoleklasser, der deltog i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkår's børnepaneler. Det seneste panel er etableret i efteråret 2020 gennem en stratificeret udvælgelse, som sikrer repræsentativitet på skoleniveau på en række centrale parametre som f.eks. skolestørrelse og elevsammensætning. Mere end 280 skoleklasser deltager i skolepanelet over tre år, således at vi følger de samme klasser fra 4.-6. klassetrin og fra 7.-9. klassetrin. Svarprocenten på klasse- og elevniveau fremgår i tabel 1.

Tabel 1: Svarprocent på klasse- og elevniveau

Klassetrin	Antal klasser i panelet	Antal klasser, der har svaret	Antal mulige elevbesvarelser	Antal faktiske elevbesvarelser	Svarprocent på klasseniveau	Svarprocent på elevniveau
Fjerdeklasser	145	72	3.074	1.380	50%	45%
Syvende klasser	138	66	2.926	1.294	48%	44%
I alt	283	138	6.000	2.674	49%	45%

Vi har sammenlignet analyseudvalget med populationsdata hentet fra Danmarks Statistik på en række centrale parametre; Køn, klassetrin, region og herkomst.

Samlet set er elevbesvarelserne i skolepanelet repræsentative på køn og delvist på region (Sjælland og Midtjylland) samt for gruppen af indvandrere. På klassetrin afviger analyseudvalget fra populationen. Det samme gælder for nogle af regionerne (Hovedstaden, Syddanmark og Nordjylland) samt for gruppen med dansk oprindelse og efterkommere. Da forskellene mellem analyseudvalget og populationen er små, har vi valgt ikke at vægte data i analyserne, da dette kan medføre andre problematikker, idet vi ikke kender alle karakteristika ved den population, vi undersøger. Tabel 2 viser testresultaterne, der er gennemført vha. z-tests med et fastsat signifikansniveau på 80 pct. og en kritisk værdi på $\pm 1,28$.

Alle sammenhænge, der indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales i analyserne.

Tabel 2: Repræsentativitetstest

		Analyseudvalg		Population		Z-værdi	P-værdi
		Antal	Andel	Antal	Andel		
Køn*	Dreng	1327	50,1%	66.626	50,8%	-0,68	0,50
	Piger	1320	49,9%	64.550	49,2%	0,68	0,50
	Total	2.647	100%	131.176	100%		
Klassetrin	4. klasse	1.380	51,6%	65163	49,7%	2,00	0,05
	7. klasse	1.292	48,4%	66013	50,3%	-2,00	0,05
	Total	2.672	100%	131.176	100%		
Region**	Region Hovedstaden	686	26,3%	40.121	30,6%	-4,76	<0,01
	Region Sjælland	367	14,1%	19.127	14,6%	-0,74	0,46
	Region Syddanmark	771	29,6%	28.293	21,6%	9,96	<0,01
	Region Midtjylland	627	24,1%	30.777	23,5%	0,73	0,47
	Region Nordjylland	156	6,0%	12.858	9,8%	-6,57	<0,01
	Total	2.607	100%	131.176	100%		
Herkomst***	Dansk oprindelse	2.346	89,3%	114928	87,6%	2,63	<0,01
	Indvandrere	125	4,8%	6485	4,9%	-0,35	0,73
	Efterkommere	155	5,9%	9763	7,4%	-3,01	<0,01
	Total	2.626	100%	131.176	100%		

*Der er i undersøgelsen 25 elever, der har angivet 'anden kønsidentitet' på spørgsmålet om køn. Denne gruppe indgår ikke i repræsentativitetstesten.

** Der er i undersøgelsen 65 elever, hvor der ikke findes data om geografi. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

***Der er i undersøgelsen 46 elever, der har angivet 'ved ikke' på spørgsmålet om eget- eller mors fødeland. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

Eksplosive interviews og pilottests

I forbindelse med designet af spørgeskemaet er der gennemført fem interview med i alt 11 børn fra 4. og 7. klasse. Interviewene har bl.a. handlet om børnenes oplevelser med at vende tilbage til skolen efter genåbningen. Interviewene med elever i 4. klasse er gennemført som gruppeinterview på børnenes skole. Interviewene med elever i 7. klasse er gennemført både som enkelt- og gruppeinterview og er foretaget virtuelt, da 7. klasserne fortsat var hjemsendt på gennemførelsestidspunktet.

Derudover er der foretaget to pilottests af spørgeskemaet i hhv. en 4. og en 7. klasse. Hensigten var dels at sikre, at skoleeleverne forstod spørgsmålene og kunne placere sig i relevante svarkategorier til alle spørgsmål, dels at undersøge hvor lang tid skoleeleverne brugte på at besvare spørgeskemaet. Spørgeskemaet var opsat i Børns Vilkårs surveydesign, der er udviklet og tilpasset til børnenes alder og med fokus på at sikre høj svarkvalitet og at øge børnenes motivation. Systemet har bl.a. en oplæsningsfunktion, så skoleelever med læsevanskeligheder

kan få oplæst alle spørgsmål og svar. Skoleeleverne besvarede det elektroniske spørgeskema i undervisningen, men det var også muligt for hjemsendte klasser at besvare skemaet hjemmefra.

Måling af indikatorer for mistrivsel og ensomhed

Ensomhed

Der findes overordnet to målemetoder til at belyse ensomhed i undersøgelser: den 'direkte' og den 'indirekte' målemetode. Med 'direkte' forstås, at der spørges direkte ind til, hvorvidt barnet/den unge føler sig ensom. Ved den inddirekte metode benyttes et måleredskab bestående af flere spørgsmål, hvor begrebet 'ensomhed' ikke eksplicit optræder. I denne undersøgelse er der både anvendt en direkte og en indirekte målemetode. Vi afrapporterer på den indirekte målemetode, da en række studier har vist, at den direkte målemetode kan føre til underrapportering grundet stigmatisering, dvs. at barnet ikke ønsker at blive associeret med ensomhed som er en negativ følelse.⁴ I undersøgelsen har vi benyttet 'the Three-Item Loneliness Scale' (T-ILS), der består af tre spørgsmål. Skalen er fundet valid og sammenlignelig med længere skalaer som f.eks. UCLA.

Følgende tre spørgsmål indgår i T-ILS:

- Hvor ofte føler du dig isoleret fra andre? Obs. dette udsagn har vi ændret til 'Hvor ofte føler du dig alene' for at tilpasse til børnenes alder og sproglige udvikling.
- Hvor ofte føler du, at du savner nogen at være sammen med?
- Hvor ofte føler du dig udenfor?'

Svarmulighederne er 1) sjældent eller aldrig 2) en gang imellem og 3) ofte. Tilsammen danner spørgsmålene en score fra 3 til 9. Scoren 7-9 er kodet til ensom mens øvrige scorer er kodet som 'ikke ensom'.

Mistrivsel

Mistrivsel måles på baggrund af otte symptomer, som barnet skal opleve mindst én gang om ugen. De otte symptomer på mistrivsel er: hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, ked af det, irritabel/i dårligt humør, nervøs, svært ved at falde i søvn og svimmelhed. Eleverne har fået følgende svarmuligheder: 'Næsten hver dag', 'Mere end en gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Spørgsmålene er efter aftale med SDU lånt fra Skolebørnsundersøgelsen, som er det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt 'Health Behaviour in School-aged Children' (HBSC). Spørgsmålene kaldes internationalt 'The HBSC Symptom Check List'.

Litteratur

Danmarks Evalueringsinstitut (2021): Grundskolers erfaringer med nødundervisning under covid-19-pandemien.

DEFACTUM (2020): Ensomhed I Danmark - analyse af befolkningsdata fra 2017. Region Midtjylland.

Egmont Fonden (2020): Ungdom på Pause – unges liv og læring i en coronatid. Egmont Rapporten 2020.

Qvortrup, L. et al. (2021): Skolenedlukninger i Århus Kommune under corona-pandemien i et elev- og forældreperspektiv: En sammenligning mellem foråret 2020 og vinteren 2021. DPU Århus Universitet.

UVM (2020): [Nye indsatser skal styrke faglighed og trivsel | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
Hentet d. 16 juli 2021.

Noter

---

¹ Der er foretaget en kodning af 260 åbne besvarelser i spørgeskemaet. De åbne svar placerer sig i ni forskellige kategorier; Overgangen fra hjemmeskole til fysisk skole (42%), Genetablering af venskaber og sociale stimuli (29%), Andet (15%), Faglige udfordringer (føler sig bagud/pres) (10%), Trives bedre med hjemmeundervisning (7%). Larm og uro i skolen – mere tid til fordybelse hjemme (6%), Corona og restriktioner (4%), Problemer i skolen (f.eks. mobning, kan ikke lide at gå i skole) (3%), Oplever nervøsitet/angst (2%).

² Qvortrup, L. et al. (2021): Skolenedlukninger i Århus Kommune under corona-pandemien i et elev- og forældreperspektiv: En sammenligning mellem foråret 2020 og vinteren 2021. DPU Århus Universitet.

³ Qvortrup, L. et al. (2021): Skolenedlukninger i Århus Kommune under corona-pandemien i et elev- og forældreperspektiv: En sammenligning mellem foråret 2020 og vinteren 2021. DPU Århus Universitet.

⁴ DEFACTUM (2020): Ensomhed I Danmark - analyse af befolkningsdata fra 2017. Region Midtjylland.

Kolofon

August 2021

Analyseansvarlig: Nana Riget Nielsen & Anne Marie Bach Svendsen

Tekst og analyse: Nana Riget Nielsen & Anne Marie Bach Svendsen

Undersøgelsen er gennemført som en del af et partnerskab med Egmont Fonden om at nedbringe bekymrende skolefravær.